

Літературні твори для читання

Печиво

Мама висипала на тарілку печиво. Бабуся весело забряжчала чашками. Всі посідали до столу. Володя підсунув тарілку до себе.

— Діли по одному, — строго сказав Михайлик. Хлопчики висипали печиво на стіл і розклали його на дві купки.

— Порівну? — запитав Володя.

Михайлик змряв очима купки.

— Порівну. Бабусю, налийте нам чаю.

За столом було тихо. Купки печива швидко зменшувалися.

— Здобне! Солодке, — говорить Михайлик.

— Угу! — відповідає з повним ротом Володя.

Мама й бабуся мовчали. Доївши печиво, Володя глибоко зітхнув, поплескав себе по животу й вийшов із-за столу.

Михайлик доїв останній шматочок і поглянув на маму. Вона розмішувала ложечкою непочатий чай. Перевів погляд на бабусю — вона жувала скориночку...

Валентина Осєєва

Ми з вами в цьому світі не самі

Ми з вами в цьому світі не самі,
Живуть тут звірі, птахи і комахи.

Одним повітрям дихаємо ми
І ходим під одним небесним дахом.
Хтось ходить по землі, літає хтось,
Та в кожного своя чудова мова.
Коли у дружбі жити навчимося,
То буде в світі світло і казково.

Надія Кур'ян

Миколка, Вітя й цуцик

Дорогою додому Миколка й Вітя підібрали цуцика. Він сидів у канаві і жалібно скавучав.

Кому ж буде цуценя? Довго думали хлопчики й дійшли: нехай три дні живе у Віті, потім три дні у Миколки, потім знов три дні у Віті... Через місяць хлопчики візьмуть цуцика, винесуть у поле й підуть у різні боки. За ким побіжить — той і господар.

Побудував Миколка для цуцика гарну будку. Тричі на день виносила мама цуцикові суп і котлетку.

У Віті не було ні будки, ні супу, ні котлетки. Поклав він біля свого ліжка ряднинку.

На ній цуцик і спав. Іноді вночі йому хотілося в якихось собачих справах надвір, він тихенько торкав лапкою ковдру, Вітя прокидався й випускав малого. Їв цуцик шкуринку, розмочену в гарячій воді.

Через місяць узяли хлопчики цуцика й пішли з ним далеко-далеко у поле. Вийшли на високу могилу, пустили його й розлетілися в різні боки.

Цуцик побіг за Вітею.

Василь Сухомлинський

Легенда про Вавилонську вежу

Це було так давно, що вже ніхто не пам'ятає, коли. Розповідають, однак, буцімто в ті часи всі люди однією мовою говорили й усі одне одного розуміли. Закортіло людям залишити по собі пам'ять довічну.

— Нумо зберемося разом та й побудуємо вежу високу! — мовив один.

Зраділи всі та й загукали:

— Ми збудуємо вежу, ми збудуємо вежу аж до самого неба!

Обрали гору високу й почали роботу. Хто глину місить, хто з неї цеглини ліпить, хто в печах обпалює, хто на гору підвозить. А на горі вже люди ждуть, цеглини приймають і з них вежу складають. Усі працюють, співають — весело всім. Будували вони вежу не рік і не два. Самих цеглина на неї знадобилося тридцять п'ять мільйонів. Та й собі довелося побіля вежі будинки будувати, щоб було де після роботи відпочивати, а поряд із будинками люди стали висаджувати дерева, куші, квіти. І виросло навколо вежі справжнє місто — Вавилон.

А на горі з кожним днем усе вище й вище зводилася вежа: знизу широку, а догори все вужча й вужча. Кожен ярус люди фарбували в інший колір: чорний, жовтий, червоний, зелений, білий, жовтогарячий. Верх вирішили зробити синім, щоб був, наче небо, а покрівлю — золотою, щоб виблискувала, як сонце.

І ось веже майже готова. Ковалі вже золото кують для покрівлі, малярі пензлі занурюють у відра із синьою фарбою. Та зранку поміж людей, звідкіль не візьмися, з'явився сам Бог. Не сподобався йому людський задум — досягти неба, де він живе. «Це тому вони примудрилися своєю вежу вибудувати, — подумав Бог, — бо мають спільну мову й одне одного розуміють. От і домовилися!».

І наслав Бог на землю страшний буревій. Поки він вирував, вітер розніс в усі усюди слова, які люди звикли одне одному говорити. Невдовзі буревій вщух і люди знову стали до роботи. Вони ще не знали, яка біда їх спіткала.

Покрівельники пішли до ковалів сказати, щоб ті швидше кували золото. А ковалі не розуміють ані слова. У всьому місті Вавилоні люди перестали розуміти одне одного. Маляр кричить: «Фарба закінчилася!», а в нього виходить «Но мор пент!». «Нічого не розумію» — кричить йому другий, а виходить: «Женком пренепа!».

І по всьому Вавилону лунають слова, зрозумілі одним і незрозумілі іншим:

— Віндадори!

— Маракірі!

— Бобеобі!

— Дзин!

Покидали всі роботу, блукають собі пригнічені: хто міг би їх зрозуміти? І почали люди збирати в групки — усі, хто однаково говорить, намагаються триматися разом. І замість одного народу вийшла сила-силенна народів. Розійшлися вони в різні кінці Землі будувати свої міста. А вежа почала потроху розвалюватися.

Різні колеса

Стоїть пеньок, на пеньку — будиночок. А в будиночку живуть Мушка, Жабка, Їжачок та Півник Золотий Гребінець. Ось пішли вони до лісу по гриби, по дрова, по ягоди та квіти.

Ходили-ходили по лісі та на галявину вийшли. Дивляться — а там порожній віз стоїть. Віз порожній, та не простий — усі колеса різні: одне — зовсім маленьке коліщатко, друге побільше, третє — середнє, а четверте — велике-превелике колесо.

Віз, видно, давно стоїть: гриби під ним ростуть.

Стоять Мушка, Жабка, Їжачок та Півник, дивляться й дивуються. Тут Заєць на дорогу з-за кущів вискочив, теж дивиться, сміється.

— Це твій віз? — питають в Зайця.

— Ні, це Ведмедя віз. Він його робив-робив, не доробив та й покинув. От він і стоїть.

— Давайте візьмемо віз додому, — сказав Їжачок. — У господарстві згодиться.

— Давайте, — сказали інші.

Стали штовхати воза, а він не йде: в нього всі колеса різні.

Штовхали-штовхали — толку нема! Віз то праворуч заверне, то ліворуч впаде.

І дорога погана — то ями, то горби.

А Заєць регоче, від сміху надривається:

— Кому потрібен такий старий віз!

Втомилися всі, а кинути шкода. Знову Їжачок здогадався:

— Давайте всі по колесу візьмемо.

— Давайте!

Зняли колеса з воза і поїхали додому: Мушка — маленьке коліщатко, Їжачок побільше, Жабка — середнє, а Півник скочив на найбільше колесо, перебирає ногами, ляскає крилами і кричить:

— Ку-ку-рі-ку-у!

Заєць сміється:

— От диваки, додому різні колеса покотили!

Тим часом Мушка, Їжачок, Жабка і Півник прикотили колеса додому й задумалися: що з ними робити?

— Я знаю, — сказала Мушка, взяла найменше коліщатко — прялочку зробила.

Їжачок здогадався: до свого колеса дві палиці причепив — тачка вийшла.

— Я теж придумала, — сказала Жабка і колесо побільше до криниці приладнала, щоб зручніше було воду брати.

А Півник найбільше колесо в струмок опустил, жорна поставив та побудував млин.

Всі колеса в господарстві стали в нагоді: Мушка на прялочці пряде нитки, Жабка з колодязя воду носить — город поливає, Їжачок з лісу тачкою гриби, ягоди, дрова возить, а Півник на млині борошно меле.

Завітав якось до них Заєць на їхнє життя подивитися. А його як дорогого гостя зустріли: Мушка йому рукавиці зв'язала, Жабка морквою з городу пригостила, Їжачок — грибами та ягодами, а Півник — пирогами та ватрушками.

Соромно стало Зайцю.

— Пробачте мене, — каже. — Я сміявся з вас, а тепер бачу — в умілих руках і різні колеса можуть стати в нагоді.

Володимир Сутєєв

Трамвай і Щиглик

Був собі у Києві Трамвай. Не звичайний дзвінкий Трамвай, що возить людей, а той, що ремонтує трамвайні дроти, перевозить важкі рейки і просмолені шпали.

Трамвай без кінця подорожував із Святошина на Поділ, а з Подолу через Дніпро аж у Дарницю й назад. А як він дзенькав, клацав, бамкав, бив колесами на стиках! Люди злякано тулилися до будинків. Домашні господарки миттю зачиняли вікна. Собаки ховалися у підвороття, а кицьки видряпувалися з переляку аж на верхечки дерев. Злізти звідти вони боялися, тож доводилося кликати пожежників, ставити до кожного дерева (а ви знаєте, як їх багато у Києві!) пожежні драбини й рятувати наполоханих кицьок, які нявчали так, що чути було аж на Батисвій горі.

Всі були страшенно незадоволені, крім Трамвая.

— Ану вас, — гуркотів Трамвай. — Мені все одно. Цілісінький білий день щось допомагаєш ремонтувати, їздиш без кінця — куди пошлють. А потім усі про мене забувають. Навіть водій іде собі геть, додому. А ти — стій у депо, наморений од цілоденної біганини. А ледь фари заплющиш — знову ганяй туди-сюди.

Одного разу, тільки натомлений Трамвай забувся у недовгій сні, як раптом прокинувся — щось його лоскотало.

Це був... Це був Щиглик!

Він ладнав із гілочок під стелею кабіни... гніздечко!

Трамвай першої миті аж розгубився з подиву.

— Ти що це надумав? У транспорті гніздо лаштуєш? Звідки ти взявся?

— А я до вас із Ботанічного саду прилетів! Чув, вам одному не дуже... Якщо не заперечуєте, давайте дружити!

— Еге ж, коли так...— сказав Трамвай. — Але тільки знай: мені подобається їздити з гуком, стукотіти колесами по рейках. Ось таку музику я найбільше люблю, а не пташину!

— Ой-йой! Ти ж розвалиш мені гніздо! — занепокоївся Щиглик.— А я чекаю Щиглиху з яечком!

«Ну от! — подумав Трамвай. — Що я вам усім — гуртожиток?»

Але він не сказав цього вголос. Тим більше, що його новий знайомий враз так дзвінко заспівав... Він кликав Щиглиху.

І вона не забарилася. Прилетіла саме тоді, коли Трамвай вирушив за своїм маршрутом.

Дивно — того ранку Трамвай не бамкав колесами по рейках, не вищав на поворотах. Собаки не тікали у підвороття, кицьки не дряпалися з переляку на дерева, а вікна у місті були відчинені навстіж!

Бо всі слухали...

Адже Щиглик і Щиглиха, тільки-но Трамвай рушив, всілися на довгу блискучу трубку під стелею Трамвая, як на жердинку, й заспівали!

І з того самого ранку вже ніхто не впізнавав нашого Трамвая.

Він ніжно проходив стики, ніколи не вищав на поворотах. Адже тепер у нього були справжні друзі, які його ніколи не кидали.

Коли ж у гніздечку з'явилися щиглята,— яких чудесних пісень стала виспівувати дружна пташина сім'я! А Трамвай легесенько вистукував їм у такт на стиках.

І всі в місті здалеку помічали той Трамвай, усміхалися йому і називали пташиним.

Юрій Ярмиш



